

„We moeten niet blijven praten alleen aan de hand van criminaliteit- en werkloosheidscijfers.”

Door CLAIRE VAN DYCK

Identiteit? Dat is vooral persoonlijkheid, je eigen perceptie en manier waarop de wereld naar jou kijkt. Een dynamisch geheel. Maar voor je het weet gaat het over nationaliteit, over inburgeren en integreren en dan vooral over religie. Al die termen worden vaak en onterecht in één adem genoemd. Maar goed, ik ben een veelzijdige, open en optimistische vrouw. Idealist en activist. En, moslim, ja.

ALLOCHTOON

Religie is heel belangrijk voor mij en vormt mede mijn persoonlijkheid. Ik hou vooral van veelzijdigheid, ben niet te vangen in één woord. Nederlandse van Turkse komaf, migrantendochter, Limburgse, moslima. Ik ben het allemaal. Allochtoon betekent immers 'van elders afkomstig'. Maar het wordt nu eenmaal gebruikt in Nederland, dus je neemt het vanzelf over. Ik voel me zo Nederlands als wat. En ik ben Nederlands.

HOKJESGEEST

Mij wordt wel eens gevraagd of ik denk aan teruggaan. Terug waarheen? Dit is mijn land! Ik ben hier geboren en getogen, ben een rasechte Limburger, maar wel met Turkse roots. Mijn ouders zijn allochtoon. Mijn vader is als gastarbeider naar Nederland gekomen. Maar waarom zo'n generaliserend onderscheid maken? Ik hou helemaal niet van die hokjesgeest. Het beperkt je visie in plaats van hem te verbreden. 11 september 2001 is wel een keerpunt geweest. Na de aanslagen in New York ontstond enorme druk op de moslimgemeenschap. Ik wilde heel graag laten zien: mensen, jullie hoeven niet bang te zijn voor moslims. En tegelijkertijd vroeg ik me af of ik me wel moest verantwoorden. Toch wil je een statement maken, veel explicieter naar buiten treden als moskeebestuurder. Ineens ging het over 'de moslims', ze werden op één hoop gevergd en als een bedreiging gezien. Op eens ging het ook over mij.

OPEN DEBAT

Er is sprake van verkeerde beeldvorming. De islam is neergezet als een gewelddadige religie, moslims als mensen die niet kunnen integreren. Ik ga graag het debat aan, maar wel op basis van argumenten. Ik heb steeds gezegd: ga niet op een algemeen beeld af maar ga het gesprek aan, check dingen. Ga ook niet zaken van tevoren invullen. Voer een open debat. Er is een klimaat van verharding ontstaan, waar

ONGESLUIERDE MONOLOOG

Jarenlang was ze Nederlands enige vrouwelijke bestuursvoorzitter van een moskee. Sinds deze maand is de Geleense Leyla Çakir voorzitter van moslimvrouwenorganisatie Al Nisa. Een gesprek over islam, identiteit en integratie, emancipatie en ambitie.

in moslims argwanend worden bekeken. Als of ze geen bijdrage leveren aan de samenleving. Als reactie daarop wentelen veel moslims zich in de slachtofferrol. Maar moslims hebben ook een eigen verantwoordelijkheid. Je moet niet afwachten of fatalistisch zijn, je moet het heft in eigen hand nemen.

WOORDEN

We onderschatten de kracht van woorden. Woorden kunnen segregatie juist in de hand werken. Leg in Amerika maar eens het onderscheid tussen allochtoon en autochtoon uit. Dat kennen ze helemaal niet. Je hebt geen moslim-Amerikanen. Logisch, want iemands religie is geen nationaliteit. Je bent *afro-American*, of *latino-American*. Daarmee wordt aangeduid dat je best trots mag zijn op je afkomst. Maar je bent net zo goed Amerikaan. Ik kom net terug uit de VS waar ik voor een uitwisselingsproject over integratie van minderheden ben geweest. Het was een *eye-opener*. Mijn belangrijkste conclusie: moslims in Nederland en de VS hebben geen enkele overeenkomst, behalve hun religie. Moslims in Nederland zijn hier als gastarbeider, veelal laagopgeleid, binnengekomen. Moslims in de VS zijn daarheen gegaan om zich te vestigen. Ze zijn doorgaans hoogopgeleid, werken als arts, advocaat of rechter, verdienen bovengemiddeld en voelen zich Amerikaans. Moslims in Nederland vertonen qua problematiek en positie vooral overeenkomsten met de latino's in de VS. De latino's hebben een sterke band met hun thuisland, spreken de taal slecht, zijn oververtegenwoordigd in de lage sociaal-economische klasse. Ze zoeken elkaar op. Zo worden getto's gevormd.

BENAUWEND

Voor mij is dit het bewijs dat integratie niet te maken heeft met religie. Laten we het integratiedebat zuiver houden. We moeten niet

blijven praten alleen aan de hand van criminaliteit- en werkloosheidscijfers. Integratie is een binding voelen met Nederland. Participeren in de samenleving, niet in je eigen wereldje blijven hangen. Daarvoor hoef je je eigen afkomst niet te verloochenen of je religie op te geven. Integratie is geen assimilatie. Dat vond ik zo mooi aan Amerika. Er is letterlijk en figuurlijk meer ruimte om anders te zijn. Neem de hoofddoekdiscussie. Wij stelden er de vraag: zou je in de VS als moslima met een hoofddoek rechter kunnen worden? Ze snapt de vraag niet. Een hoofddoek beïnvloedt je intelligentie en je professionaliteit niet, het zegt alleen iets over je religie, was het antwoord. Punt. Wat een verademing. Ik heb die hoofddoekdiscussie net als Ceylan Pektas-Weber, mijn voorganger bij Al Nisa, gemeden. Zij mét hoofddoek, ik zonder hoofddoek. Om dezelfde redenen. Ik vond het denigrerend, wilde niet meewerken aan dit politieke spel. Ik wilde zelf niet onderworpen worden van die discussie. Dat is erg benauwend. Ik heb wel meer te bieden dan alleen het plaatje: moslima zonder hoofddoek. Je wordt beoordeeld op je uiterlijk, niet op wat je te vertellen hebt.

STEREOTYPEN

Mensen vormen zich snel een beeld en projecteren dat op iemand, zonder te weten wat er achter schuilgaat. De discussie wordt beheerst door stereotypen. Een moslima zonder hoofddoek wordt niet als moslima gezien. Nederlandse model-moslima, als stoere, vrijgevochten, intelligente, geëmancipeerde en zelfstandige vrouw. Gesluierd ben je een onderworpen, vrome, kuise, traditionele en bescheiden vrouw. Waarom ik 'm niet draag? Dat is zo'n vraag die vaak wordt gesteld. Heel vermoeiend, het irriteert me ook een beetje. Het impliceert dat ik moet motiveren waarom ik geen hoofddoek draag. Alsof ik me daarvoor

moet verantwoorden. Het al dan niet dragen van een hoofddoek is een privé-overtuiging. Ik ga dat niet publiekelijk toelichten. Ik sta in directe relatie met God, daar staat niemand tussen. Waarom zou een agente er geen kunnen dragen? Had het mij gevraagd voor ik naar Amerika ging, en ik had misschien nog mijn twijfels gehad. Scheiding tussen kerk en staat, neutraliteit, het leken sterke argumenten. Maar het is een te simpele redenering. Een hoofddoek belemmert een vrouw niet in het uitoefenen van haar werk. Het zegt evenmin iets over je professionaliteit, kennis of gezag. Enkel over religie. Mag iemand dan ook geen kruis aan een ketting dragen? Tulband, kruis, keppel, hoofddoek, het hoort bij uitingsvrijheid, vrijheid van godsdienst.

ACCEPTATIE

De Partij voor de Vrijheid van Geert Wilders lijkt moslims hun grondrechten te willen ontnemen. Hoe ironisch, de Partij vóór de Vrijheid is vooral bezig met het inperken van vrijheden en dan specifiek die van moslims. Als je vrijheden van anderen inperkt, zul je zien dat op een dag je eigen vrijheid ook wordt beperkt. Ik zie weinig in de beweging van Doekle Terpstra tegen de zogeheten Verwildering. Ik zet me liever in vóór iets, dan tegen iets. De aandacht wordt daarmee enkel weer eenzijdig gericht op Wilders en zijn ideeën. Het is niet de strategie waar ik voor zou kiezen. Wat mij betreft mag het meer een pro-acceptatie beweging zijn. Accepteer de ander zoals hij is. Allochtoon, autochtoon, gelovig, ongelovig, we zijn allemaal burgers van dit land, met evenveel rechten en plichten. Erken de diversiteit die er is. Die kleurt een samenleving.

KENNIS

Ik heb de ambitie een bescheiden aandeel te willen leveren aan de maatschappij. De Ne-

Paspoort

1978 geboren in Born (2 september) als vierde kind van Turkse ouders. Opleiding havo, meao (bank- en verzekeringswezen), HBO (sociaal pedagogische hulpverlening)
2001-2003 pedagogisch medewerker in justitiële jeugdinrichting Het Keerpunt in Cadier en Keer
2003 start werkzaamheden als intercultureel opbouwwerker en trainer bij PUNT Welzijn in Weert
2005 lid van het Platform Moslims & Christenen in de Westelijke Mijnstreek
1999-2003 secretaris van de Turkse Ihlas-moskee in Geleen
2003-2007 voorzitter Turkse Ihlas-moskee in Geleen
2007 sinds 8 december voorzitter van de landelijke moslimvrouwenorganisatie Al Nisa.

derlandse samenleving. Mijn leraar op de havo zei: Leyla, je kunt de wereld tóch niet verbeteren. Wat is dat deprimerend. Zo van: *give it up girl*, het heeft toch geen zin. Waarom leven we dan nog? Ik wil me wel inzetten voor een betere, verdraagzamere wereld, hoe klein mijn bijdrage ook is. In mijn werk als intercultureel opbouwwerker/trainer en in mijn vrijwilligerswerk. In beide werkzaamheden zie ik: kennis is macht. Educatie is belangrijk. Tegen radicalisering, maar ook ter bevordering van de emancipatie. Door kennis te vergaren, leer je autonoom en kritisch denken. Gebrek aan kennis creëert angst, en angst is een goede voedingsbodem voor polarisatie en radicalisering. De islam staat emancipatie niet in de weg, ook al wordt vrouwenonderdrukking vaak in één adem genoemd met islam. De islam onderdrukt niet, het is de man die onderdrukt, bang om privileges te verliezen. De Koran, het heilige boek, begint met het woord 'lees'. Dat wil zeggen: ga op zoek naar kennis, het belangrijkste middel tot emancipatie. Zaken die scheef zijn en aan de islam worden toegeschreven, komen voort uit onwetendheid: dat vrouwen niet naar school mogen, of dat vrouwen met een hoofddoek onderdrukt worden door hun man.

UITDAGING

Dat is zo mooi aan de organisatie Al Nisa: ze maakt zich juist sterk voor de positie van moslimvrouwen in Nederland en verbetering van kennis over de islam. Met het thema vrouwenemancipatie ben ik nooit zo bezig geweest. Ik ben het gewend om te werken in een mannenbolwerk. Of het nu de jeugdgevangenis was of het moskeebestuur. Het is onbekend terrein, maar juist daarom heb ik, na lang nadenken en veel gesprekken, besloten in te gaan op het verzoek om voorzitter te worden van Al Nisa. Ik ga die nieuwe uitdaging graag aan."